

HANDLINGSPLAN 2020 TIL KLIMASTRATEGI 2030

Handlingsplan 2019 ble vedtatt av Kommunestyret i Bærum kommune 30.04.2019

Handlingsplan 2018 ble vedtatt av Kommunestyret i Bærum kommune 28.02.2018

Oppdatert 07.01.2020

Handlingsplanen er knyttet til Bærum kommunes klimastrategi 2030 og omfatter tiltak innenfor tre hovedområder:

mobilitet - bygg - ressursbruk

Klimastrategi 2030 3 hovedmål og 9 delmål innenfor innsatsområdene mobilitet, bygg og ressursbruk. De 6 hovedstrategiene beskriver hvordan Klimastrategi 2030 skal gjennomføres. Hvert av innsatsområdene har egne delstrategier.

HOVEDMÅL

- 1 I 2020 er Bærum etablert som en miljø- og klimaklok kommune
- 2 I 2050 skal Bærum være et lavutslippssamfunn og innen 2030 skal klimagassutslippene være redusert med minst 40 prosent
- 3 I 2027 skal Fornebu være etablert som nullslippsområde

HOVEDSTRATEGIER

- 1 Innbyggere og næringsliv involveres i utvikling av en klimaklok kommune
 - 2 Legge til rette for at Bærum er stedet der ny teknologi og klimavennlige løsninger testes ut
 - 3 Klimakommunikasjon som skaper motivasjon
 - 4 Kommunen går foran, "feier for egen dør" og har medarbeidere som ambassadører for klimaklok kommune
 - 5 Kommunen skal måle og vise aktivitetsdata knyttet til klimagassutslipp, herunder utarbeide klimabudsjett
 - 6 Digitalisering skal bidra til klimavennlige tjenester og løsninger i hverdagen
-

HANDLINGSPLAN MOBILITET - KLIMASTRATEGI 2030

MÅL MOBILITET

- 4 I 2025 skal 30 prosent av personbilene i Bærum være utslippsfrie
- 5 I 2025 skal andelen av personreiser med kollektiv, sykkel og gange være 60 prosent og sykkelandelen skal være 7 prosent¹
- 6 I 2020 er andelen kommunalt ansatte som reiser kollektivt, med sykkel eller gange til jobb 57 prosent². Innen 2025 er all personbilbruk i kommunens tjeneste utslippsfri og alle større kjøretøy benytter fossilfritt drivstoff

¹ Andelen personreiser med kollektiv, sykkel og gange var 48 prosent i 2016.

² Andelen jobbreiser i sommerhalvåret med kollektiv, sykkel og gange var 47 prosent i 2016.

STRATEGIER MOBILITET

- 1 Konsentrere bygging av boliger og næringsbygg rundt knutepunktene (vedtatt arealstrategi)
- 2 Prioritere sykkel og gange fremfor bil, blant annet gjennom sykkelstrategien
- 3 Være pådriver for et bedre kollektivtilbud
- 4 Utforme en parkeringsstrategi som bidrar til redusert klimagassutslipp
- 5 Legge til rette for lading av el- og hybridbiler, hydrogenbiler og nye deleordninger
- 6 Gjøre kommunens egen transportvirksomhet grønn og fossilfri

TILTAK MOBILITET

SYKKEL OG GANGE

	STRATEGI	ANSVAR	EKSTERNE	FINANSIERING	2 019	2020	2021	2025	2027	2030
1 SYKKELHOTELL Sykkelhotell ved Østerås og Kolsås t-banestasjoner skal etableres for sikker og enkel sykkelparkering for å gjøre det mulig for flere å kombinere kollektivreise med bruk av sykkel eller elsykkel, både til jobb- og fritidsreiser.	2	Teknisk	AFK	Klimasats 2016 HP2020-2023	→					
2 TILTAK FRA HANDLINGSPLAN SYKKEL Ny sykkelstrategi og handlingsplan viser effektive tiltak som bidrar til økt bruk av sykkel og gange. Det omfatter både etalering av bedre gang- og sykkelveier, bedre vintervedlikehold, merking og ulike kampanjer.	2	Teknisk	AFK	HP2020-2023	→	→	→			
3 STYRKING AV VINTERDRIFTEN FOR SYKKELVEIER Et begrenset antall gang/sykkelveier brøytes i dag på høy brøytestandard. Andelen med høy brøytestandard øker i 2020 og vil kunne økes ytterligere i perioden. Oppfølging av Kommunestyrets styrking i HP 2020-23.	2	Teknisk		HP2020-2023		→	→			

TILTAK MOBILITET

STRATEGI ANSVAR

EKSTERNE

FINANSIERING

2 019

2020

2021

2025

2027

2030

SYKKEL OG GANGE

4	GÅGRUPPER TIL SKOLEN Tiltak ved alle barneskoler. En gruppe barn møtes på bestemt møtested i nabolaget til et bestemt klokkeslett om morgenen, for å gå sammen til skolen. Barna følges av en forelder i starten. Foreldrene bytter på. Når barna kan skoleveien godt, og er blitt flinke fotgjengere, kan den voksne korte litt ned på hvor langt barna følges. Etter hvert går barna alene.	2	Skole		Innenfor budsjett		→			
5	HJERTESONER OG DROPPSTOPP Det tegnes en sone (hjertesone) rundt skolen som defineres som bilfri. Skolens lokalmiljø kartlegges med tanke på dropptopp hvor foreldre, som kjører elevene på skolevei, setter av barna slik at de går siste del av skoleveien. To skoler deltar i prosjektet. Skolens lokalmiljø skal kartlegges med tanke på etablering av hjertesoner og dropptopp (punkt hvor elever kan hentes eller settes av).	2	Skole		Innenfor budsjett		→			
6	BYSYKKEL I BÆRUM I samarbeid med Ruter etableres bysykkelloordning (mikromobilitetsløsning som sykkel, elsykkel og sparkesykkel), både for innbyggere og bedrifter. Oppstart våren 2020.	2	Teknisk	SmartCity Bærum	HP2020-2023		→			
7	SMARTBIKE BÆRUM (ELSYKKEL LÅNEORDNING) Elsykler til bedrifter i Bærum til "hjemlån" for sine ansatte, for uttesting over en periode på 14 dager. Hensikten er å få ansatte til å kjøpe egen elsykkel og bruke den til å reise til og fra jobb. Bærum arbeidssenter har ansvaret for service og flytting av sykler.	2		SmartCity Bærum		Klimasats 2017 og Bærum miljø- og klimafond		→		
8	SMARTBIKE INNBYGGERE (ELSYKKEL LÅNEORDNING) Etablere elsykkel-låneordning til innbyggere i Bærum via forhandler gjennom lokale velforeninger.	2		Klimasekretariatet		Klimasats 2018 og Bærum Klimafond		→		

SYKKEL OG GANGE

9	CASE-STUDIE: MOBILITET I ETABLERTE BOLIGOMRÅDER Prosjektet skal gjennomføres som en casestudie for et spesifikt område i østre Bærum og skal finne ut hvilke tiltak som kan gjennomføres for å prioritere gående og syklende, og skape bevisstgjøring hos innbyggere i området. Prosjektet ønsker å involvere velforeninger, utforske mulighetsrommet i det spesifikke området, og se på organisering i kommunen for å kunne gjennomføre tiltak. Formålet er å redusere bruk av privatbil-transport i eksisterende bolig-område.	2	Plan		Klimasats 2019 Bærum miljø- og klimafond		→			
10	KARTLEGGING AV REISEVANER- RVU For å kunne rapportere på måloppnåelse iht klimastrategiens målsettinger om bruk av sykkel og gange (og bilbruk) gjennomføres det jevnlig kartlegging av reisevaner (RVU). Det er behov for ekstra utvalg respondenter for å oppnå et representativt utvalg.	2, 3	Plan	Statens vegvesen	Innenfor budsjett	→				

KOLLEKTIV

11	UTFART UTEN BIL Samarbeide med Ruter for å spre informasjon om alle utfartssteder som er tilgjengelig via buss og bane i Ruter-appen. Være pådriver til Ruters utvikling av nye kollektiv-løsninger tilpasset ettermiddag- og helge-aktiviteter.	3	Teknisk	Ruter	Innenfor budsjett		→			
12	ETABLERE FLERE INNFARTSPARKERINGSPLASSER Det etableres flere innfartsparkeringsplasser. Arbeidet med etablering av nye innfartsparkeringsplasser for bil intensiveres. Dette gjelder både langs T-banenettet, jernbanenettet og i nærheten av holdeplasser for buss. Flere plasser søkes etablert både på kommunal grunn og i samarbeid med overordnede myndigheter og private aktører. Innfartsparkeringsplasser på bakkeplan bør være gratis for kollektivpassasjerer.		Teknisk	AFK	Innenfor budsjett	→				
13	SAMKJØRING TIL FRITIDSAKTIVITETER - SKIBUSS Prosjektet skal teste ut skibuss til trening for de utøverne som driver med langrenn og skiskyting, og skal gjennomføres sammen med idretten, Ruter og Skiforeningen.		Teknisk	Ruter Skiforeningen	Klimasats 2019 Bærum miljø- og klimafond	→				

KOLLEKTIV

14	GRØNNE BUSSE FOR TRANSPORT AV BARN TIL FRITIDSAKTIVITETER / ELDRE Tilbud om Grønne busser søkes utviklet i samarbeid med Ruter. Fremtidig løsning for Stabækpiloten, bussing av barn til og fra fotballtrening etter skoletid, vil vurderes innenfor Grønne busser. Oppfølging av Kommunestyrets styrking i HP 2020-23.		Teknisk	Ruter	HP 2020-2023					
15	ALDERSVENNLIG TRANSPORT Bærum kan være aktuell kommune for å teste ut løsningen med aldersvennlig transport der eldre får muligheten til å bli hentet med buss. Ordningen er i regi av Ruter og er et tilbud for eldre som ikke selv kan kjøre bil eller som ikke lenger mestrer det ordinære rutetilbudet.		Klimasekretariatet	Ruter	Bærum miljø- og klimafond		→			

BIL

16	TILSKUDD LADING I BOLIGSELSKAPER Tilskuddsordning til lading av el-bil i borettslag og sameier igangsatt som pilot i 2017 og videreført i 2018 og 2019. Boligselskaper som ønsker å etablere, oppgradere eller tilpasse elektrisk anlegg for lading av elbiler kan søke støtte. Videreføres i 2020.	5	Teknisk		AFK Miljøfond HP2020-2023	→				
17	BILPOOL I NYE BOLIGPROSJEKTER Utbyggere som etablerer utslippsfri bilpool knyttet til leiligheter gis mulighet til å bygge færre p-plasser enn den vedtatt p-norm. Muligheten til å gi dispensasjon fra parkeringsnormene må innarbeides i gjeldene reguleringsplan for området.	1	Plan		Innenfor budsjett	→				
18	OFFENTLIG PARKERING MED LADEPUNKT Etablering av lading på offentlig tilgjengelige p-plasser og ved kommunale bygg, i tråd med ny nasjonal forskrift. Konkretiseres i egen "Ladepunktplan". Brukerne må betale for lading på offentlige ladepunkter.	5	Teknisk		HP 2020-2022		→			
19	GRATIS PARKERING FOR ELBILER Dagens ordning med gratis parkering for elbiler videreføres. Oppfølging av Kommunestyrets vedtak i HP 2020-23.	4	Teknisk		HP 2020-2023		→			

TILTAK MOBILITET		STRATEGI	ANSVAR	EKSTERNE	FINANSIERING	2019	2020	2021	2025	2027	2030
FORNEBU-PILOTTER											
20	UTSLIPPSFRI VARETRANSPORT Etablere pilot på utslippsfri varetransport sammen med de største bedriftene, handel og transportaktører. Formålet er å redusere unødvendig vare- og mattransport/leveranser, og samtidig redusere utslipp fra biltrafikk.		SmartCity Bærum	Smart Cities Norway, Oslo	Bærum miljø- og klimafond	→					
21	ZEN PÅ FORNEBU Etablere samarbeid med ZEN (The Research Centre on Zero Emission Buildings in Smart Neighbourhoods) for å realisere nullutslipps-prosjekter/nabolag på Fornebu. Gjennom samarbeidet skal kommunen søke å finne praktiske svar på hvordan bygg og nabolag kan nå målet om nullutslipp.		Klimaklok	ZEN	Bærum miljø- og klimafond		→				
22	KLIMAKLOK DASHBOARD Digitale skjermer og hjemmeside som viser Klimaklok- aktivitetsdata for ett geografisk område. Aktuelle data er sykkel- og fotgjengertellinger, bysykkel, kollektivtrafikk, kollektivreisende, elbil-ladere, produksjon av fjernvarme fra VEAS, og luftforurensing mm. Både Sandvika og Fornebu er aktuelle områder. Dataene kan presenteres i et visuelt Dashboard på internett og fysiske skjermer på egnede steder. Sanntidsinformasjon benyttes der det er tilgjengelig.		SmartCity Bærum Klimaklok		Bærum miljø- og klimafond	→					
23	HELELEKTRISK OG KLIMAVENNLIG MOBILITET FORNEBU - PILOT Gjennomføre piloter med utgangspunkt i konseptutredningen "Helelektrisk og klimavennlig mobilitet Fornebu" som er gjennomført i regi av Smartcity Bærum og Bærum kommune i samarbeid med Asplan Viak.	3	SmartCity Bærum	Lokalt næringsliv	Bærum miljø- og klimafond	→					
24	VERKTØYKASSE FOR KLIMAKLOKT NÆRINGSLIV Samarbeidsprosjekt mellom næringslivet og kommunen. Prosjektet skal utvikle en verktøykasse for å nå målsettingene for et bærekraftig næringsliv.		Smartcity Bærum	Bærum næringsråd og lokalt næringsliv	Bærum miljø- og klimafond	→					

KOMMUNENS EGEN VIRKSOMHET

25	SYKKELVENNLIG ARBEIDSPASS RÅDHUSET For å få flere ansatte til å benytte sykkel til og fra jobb skal det etableres sikker sykkelparkering innedørs i Rådhuset i Sandvika med muligheter for å parkere ulike typer sykler som for eksempel lastesykler. Sykkelparkeringen vil ha enkel adkomst fra gateplan ved elvebredden. Det vil være mulighet for sykkelvask, tørking av klær og enkel adkomst til garderobes.		Rådhusforvalter	Innenfor budsjett		●				
26	UTSLIPPSFRI KOMMUNAL PERSONBILPARK Ved utskifting av kjøretøy velger kommunen i henhold til anskaffelsesstrategien utslippsfrie alternativer som sikrer at personbilparken er helt utslippsfri innen 2025.	6	Teknisk	Innenfor budsjett	→					
27	FOSSILFRITT DRIVSTOFF PÅ KOMMUNALE TANKER Det skal etableres en biogass-stasjon på Rud for kommunens biogassbiler og renovasjonsbiler. Det legges en plan for gradvis utskifting til utslippsfrie kjøretøy for varebiler og lastebiler.	6	Teknisk	Innenfor budsjett	→					
28	FÆRRE P-PASSER FOR ANSATTE Det innføres betaling for ansattparkering i Sandvika og antall p-passer reduseres. Etablering av bilpool for tjenestekjøring vil redusere behovet for å benytte egen bil i arbeidstiden. Kommunedirektøren vil senere vurdere behovet for ansatt-parkering i andre deler av Bærum med god kollektivdekning.	4	Teknisk	Innenfor budsjett	→					
29	BILPOOL FOR KJØRING I TJENESTE Utslippsfri bilpool tilgjengelig i Sandvika, som erstatter bruk av egen bil i tjeneste. Kostnad til etablering dekkes av klimafond, innkjøp av biler dekkes innenfor ordinært budsjett.	6	Teknisk	Bærum miljø- og klimafond	→					

KOMMUNENS EGEN VIRKSOMHET

30	SMARTBIKE- INTERN (LÅNEORDNING FOR ELSYKLER) Elsykler til tjenestesteder i Bærum kommune til "hjemlån" for sine ansatte, for uttesting over en periode på 14 dager. Hensikten er å få ansatte til å kjøpe egen elsykkel og bruke den til å reise til og fra jobb. Bærum arbeidssenter har ansvaret for service og flytting av sykler.	2	HR	Bærum miljø- og klimafond	→					
31	FORDELSSYKKELE FOR ANSATTE To av tre ansatte i kommunen er bosatt i kommunen. Fordelssykel er å tilby ansatte kjøp av sykkel/elsykkel til gunstig pris og med en nedbetalingsordning knyttet til trekk i lønn. Ordningen bidrar til å gjøre kommunalt ansattes jobbreise utslippsfri, samtidig som den fremmer ansattes helse ved å stimulere til fysisk aktivitet.	2	HR	Privat finansiering	→					

HANDLINGSPLAN BYGG - KLIMASTRATEGI 2030

MÅL BYGG

- 7 Boliger, næringsbygg og kommunale bygg i Bærum skal være areal- og energieffektive og ta i bruk fremtidsrettede energiløsninger og klimavennlige materialer.
- 8 Byggeplassene skal bli utslippsfrie på sikt.
- 9 Alle nybygg bør ha passiv- eller plussstandard innen 2020.
- 10 I 2020 er energiforbruket i kommunens eiendomsmasse redusert med 12 prosent i forhold til 2016. Det skal jobbes mot en klimanøytral bygningsportefølje.

STRATEGIER BYGG

- 7 Stimulere boligeiere og utbyggere til å redusere energiforbruket og velge fremtidsrettede energiløsninger og klimavennlige materialer
- 8 Kommunen skal som myndighet bidra til at utbyggere og grunneiere velger klimavennlige løsninger i sine utbyggingsprosjekter, og at byggesaksbehandling av klimatiltak forenkles
- 9 Kommunen skal i samarbeid med utbyggere og næringsliv bidra til forbildeprosjekter
- 10 Kommunen skal bidra til det grønne skiftet gjennom realisering av kommunens egen eiendomsstrategi

TILTAK BYGG

		STRATEGI	ANSVAR	EKSTERNE	FINANSIERING	2 019	2020	2021	2025	2027	2030
32	GRATIS ENERGIRÅDGIVNING TIL INNBYGGERE For mange boligeiere i Bærum, spesielt de med eldre boliger, er det behov for å gjennomføre tiltak for å redusere energibruken. Gratis energirådgivning, nettbasert og hjemmebesøk, skal veilede og stimulere boligeiere til å gjennomføre energieffektivisering i egen bolig og investere i fornybar energiproduksjon som solceller. Rådgivningen utgjør grunnlag for å kunne søke om tilskudd til å gjennomføre tiltak i boligen.	7	Plan	Energiportalen	Bærum miljø- og klimafond				→		
33	TILSKUDD TIL ENERGIEFFEKTIVISERING - HUSHOLDNINGENE Bærum kommune ønsker å motivere innbyggerne til å gjennomføre tiltak i egen bolig som reduserer energiforbruket og tar i bruk fornybare energikilder. En tilskuddsordning for energieffektivisering og investering i fornybar energi som solceller er etablert. Den hjemmebaserte rådgivningen utgjør grunnlag for å kunne søke om tilskudd til å gjennomføre tiltak i boligen. vurderes i forbindelse med revidering av klimastrategien i 2019.	7	Plan	Energiportalen	Bærum miljø- og klimafond				→		

34	FORENKLE BYGGESAKSBEHANDLING AV KLIMATILTAK Byggesaksbehandling av klimatilak forenkles. Utbyggingsprosjekter som ønsker BREEAM-sertifisering prioriteres.	7	Plan	Innefor budsjett						
----	---	---	------	------------------	--	--	--	--	--	--

KOMMUNENS EGEN VIRKSOMHET - BYGGE FOR FREMTIDEN

35	DIGITALISERT, AREALEFFEKTIVT, ENERGIGJERRIG OG KLIMAKLOKT Alle byggeprosjekter i kommunal regi skal ligge i forkant av myndighetenes krav til miljø. De fleste prosjektene som er underplanlegging eller bygging i dag utføres som passivhus. Alle nye bygg leveres minimum med energikarakter A, grønn oppvarmingskarakter (alternativt fjernvarme). Det etterspørres bygningsprodukter med lave klimagassutslipp, energibudsjetter og klimagassregnskap. Det legges opp til god kapasitet på sykkelparkering.	10	Eiendom	Kostnader inngår som del av prosjektene.				→		
36	OKSENØYA SENTER, FUTUREBUILT OG BREEAM-NOR Samlokalisering av barneskole, barnehage, flerbruks- og turnhall og plass for bo- og behandlingssenter. Utvikles som Futurebuilt forbildeprosjekt og sertifiseres til BREEAM-NOR Outstanding.	10	Eiendom	Kostnader vises som del av politisk sak for prosjektet				→		
37	NYE KOMMUNEGÅRDEN Kommunegården skal Breeam sertifiseres til minimum Excellent og har målsetning om Outstanding.		Eiendom							
38	LINDELIA BO- OG BEHANDLINGSSENTER OG OMSORGSBOLIG Bru av vedlikeholdsfrie materialer innvendig og utvendig, og innvendige vegger med lavt klimagassutslipp. Prosjektet har høy fokus på avfallssortering i anleggsfasen. Bygget tar i bruk fjernvarme og ledelysning, og skal tilfredsstillende energimerke B etter energimerkeforskriften. Det skal prosjekteres og leveres system for effektstyring/begrensning. Det skal leveres klimaregnskap for prosjektet(energi- og materialressurser). Redusert parkering forbeholdt besøkende og pårørende – 50 plasser inne og 4 ute. Tilrettelagt for sykkel.	10	Eiendom	Innenfor budsjett						
39	ELGEFARET OMSORGSBOLIGER, BYGGEMATERIALER AV MASSIVTRE Elgefaret omsorgsboliger er et Futurebuilt-prosjekt der bygningsmaterialer med lavt karbonavtrykk tas i bruk. Det skal benyttes massivtre som hovedmateriale. Prosjektet skal BREEAM-sertifiseres til nivå Excellent.		Eiendom	Klimasats 2018						
40	EMBALLASJESMART BYGGEPLASS Som bidrag til fellesinitiativet avfallsfrie byggeplasser utvikler Eiendom prosjektet Emballasjesmart byggeplass som går som en førkommersiell anskaffelse ved innvilget støtte fra forskningsrådet.		Eiendom	Bærum Klimafond				→		

KOMMUNENS EGEN VIRKSOMHET - KLIMA OG MILJØLEDELSE

42	<p>INNFØRE MILJØ- OG ENERGILEDELSESSYSTEM</p> <p>For å sikre systematisk og enhetlig oppfølging og kvalitetssikring av både energibruk og miljø skal kommunen innføre miljø- og energiledelsessystem og sertifisere Eiendom innen ISO 50001 «Energiledelse» og ISO 14001 «Miljøledelse» i løpet av 2019.</p>	10	Eiendom	Innenfor budsjett	→					
43	<p>BYGGE KOMPETANSE OG KAPASITET</p> <p>Kompetansenivå og kapasitet til oppfølging av energibruk er økt. Videreutvikling av fagmiljøet innen energi- og klimaspørsmål fortsette gjennom opplæring samt rekruttering, blant annet av en fagansvarlig for energi, klima og miljø.</p>	10	Eiendom	Forslag ØM2 og HP 2018-2021	→					
44	<p>ANALYSERE OG UTVIKLE RAPPORTERING</p> <p>Analysere energiforbedringspotensial i hele den eksisterende bygningsmassen som grunnlag for prioritering, planlegging av gjennomføring og rapportering av resultater.</p>	10	Eiendom	Innenfor budsjett	→					
45	<p>KPI-ER KLIMA, MILJØ, ENERGI</p> <p>Måle areal- og energieffektivitet i kommunens bygningsmasse på overordnet nivå med følgende kriterier:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Energi – kWh/kvm/år – og pr innbygger • Energi – fordelt på energibærer • Klimagassutslipp, energiforbruk konvertert til utslipp • Avfallshåndtering – mengder totalt og pr. fraksjon • Vannforbruk <p>Måle/beregne klimagassutslipp Videreutvikle KPI-er og forbedre beregningsgrunnlag og rapportering i 2018.</p>	10	Eiendom	Innenfor budsjett	→					

KOMMUNENS EGEN VIRKSOMHET - TA I BRUK METODER OG KOMPETANSE I BRANSJEN, NÆRINGSLIV OG FORBILDEMILJØER

					2019	2020	2021	2025	2027	2030
46	BREEAM-NOR SERTIFISERE ALLE BYGGEPROSJEKTER > 90 MILLIONER Benytte BREEAM-NOR som metodisk og systematisk miljøtilnærming til store prosjekter. Sertifisere alle store (over 90 mill) byggeprosjekter over en periode på to år. Deretter evaluere effekter og ordningen i 2020.	9	Eiendom	Innenfor budsjett				→		
47	UTVIKLE FORBILDEPROSJEKTER INNEN MILJØ Fremme og utvikle forbildeprosjekter og innovative løsninger innen energi- og miljø ved å delta i nettverk, ha piloter og utviklingsprosjekter og dele erfaringer.	9	Eiendom	Innenfor budsjett				→		
48	EIENDOM FØLGER OPP «10 ANBEFALTE STRAKSTILTAK FOR SMÅ OG STORE BYGGEIERE» (EIENDOMSSEKTORENS VEIKART MOT 2050)	10	Eiendom	Innenfor budsjett				→		
	1. Miljøsertifisere organisasjonen (ISO 14001 eller Miljøfyrtårn for mindre bedrifter)									
	2. Fjerne fossil oppvarming (olje og gass), også til topplast									
	3. Kun kjøpe bygningsprodukter uten innhold av helse- og miljøfarlige stoffer									
	4. Innføre miljøledelsessystem, for eksempel en BREEAM-In-Use gjennomgang, på hele porteføljen og sette opp plan for kontinuerlig forbedring av byggene									
	5. Gjennomføre en utredning om hva takflatene kan og bør brukes til, som for eksempel overvannshåndtering, energiproduksjon, rekreasjonsareal eller birøkt									
	6. Premiere innovative løsninger og diskutere risikohåndtering, for eksempel gjennom å sette av en egen post i budsjettet for risiko ved utprøving av nye løsninger									
	7. Kreve at arkitekten utarbeider plan for hvordan materialene kan demonteres og gjenbrukes ved ombygging eller rivning og tilstrebe å finne løsninger og materialer som gir minst mulig avfall									
	8. Bestille energibudsjett for beregnet reelt energibruk (i tillegg til beregningskrav i TEK) og dokumentasjon av hvilke tiltak som er gjort for å få ned forventet reelt energibruk i drift av bygget									
	9. Etterspørre og prioritere bygningsprodukter som har lave klimagassutslipp (dokumentert gjennom EPD (Environmental Product Declaration))									
	10. Etterspørre fossilfri byggeplass									

KOMMUNENS EGEN VIRKSOMHET - TA I BRUK METODER OG KOMPETANSE I BRANSJEN, NÆRINGS LIV OG FORBILDEMILJØER

49	ENERGIREHABILITERING AV EKSISTERENDE BYGNINGSMASSE Systematisk energirehabilitering basert på teknisk rehabiliteringsbehov og potensial for energiforbedring. Gjennomføring vil skje både som EPC-prosjekt og i sammenheng med vedlikeholdsprosjekter.	10	Eiendom	Innenfor budsjett				→		
50	UTNYTTE KAPASITET I EKSISTERENDE BYGG Mange av kommunens bygg har høyt areal per bruker. Muligheter og nødvendige tiltak for å kunne utnytte bygningene bedre gjennomgås. For å ta ut gevinster kan det i tillegg til bygningsmessige tiltak være nødvendig med endringsprosesser i organisasjonen. Vurderinger må skje i tett samarbeid med tjenestene. Oppgradering og arealeffektivisering i rådhuset og kommunegården med innføring av aktivitetsbaserte arbeidsplasser er eksempler på slike prosjekter.	10	Eiendom	Innenfor budsjett				→		
51	SENTRAL STYRING AV TEKNISKE ANLEGG OG ENERGIFORBRUK Modernisere og utvide driftssentralen, slik at alle bygg med sentral driftskontroll kan styres sentralt innen utgangen av 2019.	10	Eiendom	Innenfor budsjett				→		
52	EFFEKTIVISERE OG REDUSERE ENERGIFORBRUKET VED LYSSTYRING - PILOT Prosjektet skal se på løsninger for å effektivisere bruken og redusere energiforbruket knyttet til lysstyring av uteanleggene i Bærum kommune (uteområder som kunstgressbaner og idrettsanlegg). Piloten knyttes til tre bygg og to idrettsanlegg.		Eiendom	Bærum miljø- og klimafond		→				
53	PROGRAM FOR BYGG OG BRUKERADFERD FOR BEVISSTGJØRING Bærum ønsker å redusere energibruken i bygg og ønsker økt bevisstgjøring hos ansatte og innbyggere med tanke på egen adferd og hvordan dette kan påvirke driften av bygg. Bruk av digitale verktøy og utvikle virkemidler vil være en del av prosjektet.		Eiendom	Bærum miljø- og klimafond		→				
54	SMARTE KOMMUNALE BYGG I BÆRUM Bærum kommune ønsker å bruke sensorer i flere kommunale bygg for å lære mer om hvordan byggene brukes. Dette kan vise hvordan det bør bygges i fremtiden for å sikre optimal bruk av arealene, og sikre at det bygges det faktisk er et behov for. Det er ønskelig å ta et utgangspunkt i ti bygg, derav tre skoler, tre barnehager og tre bo- og behandlingssentre.		Eiendom	Klimasats 2019			→			

HANDLINGSPLAN RESSURSBRUK - KLIMASTRATEGI 2030

MÅL RESSURSBRUK

- 11 I 2020 er mengde restavfall per innbygger redusert med 30 prosent sammenlignet med 2016, der utsortering av all emballasje inngår
- 12 I 2020 har Bærum kommune (som virksomhet) redusert eget forbruk og økt innkjøp av miljø- og klimatilpassede produkter og tjenester.

STRATEGIER RESSURSBRUK

- 11 Legge til rette for bedre kildesortering av avfall
- 12 Involvere innbyggere og næringsliv for å oppnå økt ressursutnyttelse
- 13 Stille krav til miljøvennlig emballering og varetransport til kommunen, og samarbeide med næringslivet om tilsvarende ordninger+E10
- 14 Kommunen vil gjennom sitt eierskap i VEAS stimulere til at selskapet utnytter ressursene fra renseprosessen så mye som mulig

TILTAK RESSURSBRUK		STRATEGI	ANSVAR	EKSTERNE	FINANSIERING	2 019	2020	2021	2025	2027	2030
55	KILDESORTERING I BOLIGSELSKAP - STIMULERINGSORDNING Over 30 prosent av boligene i kommunen er bebyggelse som har felles avfallsløsning. Det utarbeides en stimuleringsordning for å oppnå målsetting om 50 prosent utsortering av matavfall der det er felles avfallsløsning.	11	Teknisk		Ikke finansiert		●				
56	AVFALLSBEHOLDERE Støtteordninger til nedgravde avfallsbeholdere videreføres.	11	Teknisk				→				
57	BESØKSENTER Kommunedirektøren utreder hva et besøkssenter for opplæring og informasjon om miljø, klima, forbruk og bærekraft kan være og hvordan et besøkssenter kan realiseres. Forslag til konsept fremmes for politisk behandling i 2020.	12	Teknisk		4. trinn er innenfor budsjett		●	→			
58	HENTE AVFALL PÅ BESTILLING Tilby henting av avfall på bestilling. Formålet er at husholdningene ikke skal være avhengig av egen bil for å bli kvitt avfall. Pilot med henting på bestilling starter opp som et tilbud til beboere på Fornebu i 2018. Henting av glass og metall er planlagt innen 2020.	11	Teknisk		Innenfor budsjett		●				

TILTAK RESSURSBRUK		STRATEGI	ANSVAR	EKSTERNE	FINANSIERING	2 019	2020	2021	2025	2027	2030
59	MATSVINN OG MATVINN Et undervisningsforløp med teori og praksis knyttet til å utnytte alle matrester samt klimavennlig mat i husholdningen hvor alle kommunens ungdomsskoler deltar.	12	Skole		Bærum miljø- og klimafond				→		
60	MATSVINN I NÆRINGSVIRKSOMHET Etablere samarbeid med enkelte store aktører innen kantine eller dagligvare for å finne gode metoder og eksempler på hvordan redusere matsvinn og samtidig bidra til grønn næringsutvikling.	9	Klimasekretariatet SmartCity Bærum		Bærum miljø- og klimafond				→		
61	LYSSETTING AV TURSTI MED SOLCELLER Natur og idrett og Vei- og trafikk / trygge skoleveier samarbeider om å finne fram til alternative lysmaster med solceller. Det er ønskelig å etablere lysmaster flere ulike steder som: Turvei langs Skytterdalen, Kjørbo hundeluftepark, Kyststi langs Holtekilen, Drageveien lekeplass, smett ved Kokkerudlia, Benkow parken ved Stabekk, Stabekkparken, Bjerkelunden park, Prost Christies vei, diverse smett og skoleveier.		Teknisk		HP 2020-2023				→		
62	KLIMAKUNNSKAP - KAMPANJER Kommunen skal aktivt informere innbyggere, næringsliv og egne ansatte om klimaarbeidet som pågår i Bærum, også i samarbeid med ulike aktører, spesielt knyttet til kampanjer.	12	Kommunikasjon		Bærum miljø- og klimafond				→		
63	BÆRUMSFOLK - KLIMAKAMPANJE Prosjektet Bærumsfolk er en kommunikasjonskampanje, der bæringer inviteres til å ta med seg klimasaken hjem. I løpet av 30 dager gjennomfører deltagerne én vaneendring i bærekraftig retning. Deltagerne deler sine erfaringer underveis, i egne nettverk. Effekten vil være at flere kan bli inspirert til å gjøre en innsats og delta, og at det kan legges til rette for varig samfunnsendring. Prosjektet viser at den enkelte innbygger er viktig i arbeidet for å oppnå reduksjon av klimagassutslipp. Det er forskningsbasert og er et samarbeid mellom Bærum kommune og cCHANGE. Prosjektet får støtte fra Akershus Fylkeskommune.		Kommunikasjon		AFK Miljøfond 2018 Bærum miljø- og klimafond				→		

TILTAK RESSURSBRUK		STRATEGI	ANSVAR	EKSTERNE	FINANSIERING	2 019	2020	2021	2025	2027	2030
64	<p>KLÆR OG KLIMAKLOK UNGDOM</p> <p>Prosjektet «Klær og klimaklok ungdom» er en kampanje som skal gi unge i Bærum mer kunnskap om sammenhengen mellom klær og klima, samt bærekraftig forbruk av klær og tekstiler. Prosjektet er en del av den nasjonale Tekstilaksjonen. Kampanjen omfatter blant annet workshop og foredrag, og elever på kommunens videregående skoler involveres i både utforming og gjennomføring. Prosjektet er støttet av Akershus fylkeskommune.</p>		Kommunikasjon		AFK Miljøfond 2019 Bærum miljø- og klimafond	→					
65	<p>INNOVASJONSCAMP 2020</p> <p>Alle kommunens ungdomsskoler deltar i årlig innovasjonscamp som er en treningsleir i kreativitet og nyskaping. Elevene får et reelt oppdrag med en definert problemstilling som de skal presentere en løsning på innen et avgrenset tidsrom. Årets tema omhandler klima og bærekraft, med fokus på fornybar energi, ny teknologi og sirkulærøkonomi.</p>		Skole				●				
66	<p>KLIMAKLOKE OG MILJØVENNLIGE ARRANGEMENTER</p> <p>Bærum ønsker å legge til rette for at det kan gjennomføres klimakloke og grønne idretts- og kulturarrangementer, blant annet ved å utarbeide en veileder og se på mulighetene for å etablere et arrangementskontor. Gjennom kartlegging og innhente erfaring fra noen av kommunens arrangementer, skal det utarbeides veileder og etableres en struktur som bidrar til gjennomføring av klimakloke arrangementer.</p>		Kultur		Innenfor budsjett Bærum miljø- og klimafond		→				
67	<p>RESSURSBANK BÆRUM - HOVEDPROSJEKT</p> <p>Ressursbanken skal sikre god utnyttelse av ressurser fra avfall, materialer og steinmasser knyttet til eiendomsutvikling og samferdselsprosjekter i kommunen (Fornebubanen, Ringeriksbanen, E16, E18). Gjenbruk av bygningsmaterialer krever logistikk og mellomlagring på egnet geografisk område. Kortreist bruk av steinmasser gir store gevinster både for miljø og klima. Utvidelsene gjennomført på Kadettangen med steinmasser fra E16-tunnelen ved Hamang er ett godt eksempel. Utforsking av mulighetene for gjenbruk av masser og bedre utnyttelse av materialressurser vil også være en del av prosjektet. Forprosjektet og gjennomføringen av hovedprosjektet har fått økonomisk støtte gjennom Miljødirektoratets Klimasats-støtteordning.</p>		Prosjektleder Ressursbank		Klimasats 2017 Klimasats 2018	→					

TILTAK	RESSURSBRUK	STRATEGI	ANSVAR	EKSTERNE	FINANSIERING	2019	2020	2021	2025	2027	2030
68	KARTLEGGING AV CO ₂ -LAGRINGSPOTENSIALE I BÆRUM Det skal gjennomføres en kartlegging som kvantifiserer og stedfester CO ₂ -fangst og CO ₂ -lagring i naturområder og grønstruktur i Bærum. Målet er å synliggjøre områdenes verdi og ta kunnskapen i bruk i forbindelse med plan- og byggesaker for å redusere nedbygging av natur og grøntstruktur-områder med stort CO ₂ lagringspotensial.		Teknisk		Bærum miljø- og klimafond		→				
KOMMUNENS EGEN VIRKSOMHET											
69	STOPP ENGANGSPLASTEN I BÆRUM KOMMUNES VIRKSOMHET Bærum kommune har vedtatt retningslinjer for å begrense forbruk av engangsartikler i størst mulig grad. Engangsprodukter av plast skal ikke kjøpes inn. Engangsprodukter som glass, kopper, bestikk, sugerør, spisepinner og fat/asjetter bør i størst mulig grad unngås, og erstattes med artikler som kan brukes flere ganger. Retningslinjene ble besluttet i juni 2019 og skal være innført ved alle kommunens tjenestesteder i løpet av 2020.		Klimasekretariatet Kommunikasjon		Innenfor budsjett		→				
70	MATSVINN - I KOMMUNENS VIRKSOMHET Kommunen skal gjennomføre et prosjekt for å kartlegge matsvinn i egen virksomhet, for deretter å iverksette tiltak for å nå målsettingen om redusert matsvinn.	12	Pleie- og omsorg		Bærum miljø- og klimafond		→				
71	MILJØSERTIFISERTE LEVERANDØRER OG PRODUKTER Bærum kommune kjøper varer og tjenester for ca. 2,3 milliarder kroner årlig. Bærum kommune skal vurdere hvordan kommunens samfunnsansvar best skal ivaretas ved inngåelse av nye kontrakter (i planleggingsfasen) og videreutvikle rutiner og retningslinjer som sikrer at kommunen utvikler seg i tråd med lover og regler og beste praksis.		Økonomi		Innenfor budsjett		→	→			
72	GJENBRUK OG REDESIGN MØBLER, NYE KOMMUNEGÅRDEN Videreføring av piloten som ble gjennomført i 2018 der gamle møbler fra kommunegården ble redesignet til nye møbler. 4 av prototypene som ble utarbeidet skal produseres til bruk i nye kommunegården.		Eiendom		Klimasats 2018		→				
73	ANSKAFFELSE - KARTLEGGING Prosjektet skal understøtte mål 12 i klimastrategien som handler om å redusere eget forbruk og øke innkjøp av miljø- og klimatilpassede produkter og tjenester. Midlene skal benyttes til kompetanseheving og bistand, og til konkret bistand ved anskaffelser med miljøutfordringer.		Økonomi		Bærum miljø- og klimafond		→				

HANDLINGSPLAN FORURENSNING OG MILJØ - KLIMASTRATEGI 2030

Innsatsområdet FORURENSNING OG MILJØ er et nytt innsatsområde innført i forbindelse med HP 2020-2023 og forslag til nye tiltak vedtatt av kommunestyret 11.12.2019. Tiltakene finansieres med midler fra miljø- og klimafondet. Tiltakene innenfor innsatsområdet FORURENSNING OG MILJØ kan ikke knyttes opp mot mål og delstrategier i Klimastrategi 2030. Dette vil bli vurdert ved kommende revisjon av klimastrategien.

Ytre miljø omfatter temaer som avfall, naturmangfold, forurensning og miljørettet helsevern.

Under forurensning forstås forsøpling, marin forsøpling og mikroplast, nedgravde oljetanker, forurenset grunn, vannforvaltning og akutt forurensning.

Nye tiltak vedtatt i forbindelse med HP 2020-2023 hører inn under "Marin forsøpling", "Vannforvaltning" og "Forurennet grunn".

TILTAK FORURENSNING OG MILJØ		STRATEGI	ANSVAR	EKSTERNE	FINANSIERING	2 019	2020	2021	2025	2027	2030
74	MINDRE PLAST PÅ AVVEIE Kommunen vil gjennomføre en rekke tiltak for å begrense plast på avveie.	12	Teknisk		Innenfor budsjett				→		
75	STRANDRYDDEDAGEN Strandryddedagene gjennomføres i samarbeid mellom kommunen, innbyggere og næringsliv for felles dugnad. Oppfølging av Kommunestyrets styrking i HP 2020-23.		Teknisk		HP 2020-2023				→		
76	OPPRYDDING LANGS KYSTEN (STRENDER OG ØYER) Økt innsats for rydding av strender og øyer for avfall i samarbeid med Skjærgårdstjenesten. Oppfølging av Kommunestyrets styrking i HP 2020-23.		Teknisk		HP 2020-2023		●				
77	TILSKUDD DYKKERKLUBBER - SØPPELPLUKKING HAVBUNN Tiltaket ses i sammenheng med strandryddedagen. Oppfølging av Kommunestyrets styrking i HP 2020-23.		Teknisk		HP 2020-2023				→		
78	OPPRYDDING OG RESTAURERING AV VASSDRAG Oppfølging av Kommunestyrets styrking i HP 2020-23.		Teknisk		HP 2020-2023		●				
79	OPPRYDDING ØVERLAND 1 OG 2 Oppfølging av Kommunestyrets styrking i HP 2020-23.		Teknisk		HP 2020-2023		●				

OVERSIKT OVER TILTAK SOM ER GJENNOMFØRT OG AVSLUTTET - INNGÅR IKKE I HANDLINGSPLAN 2020

Nummerering av tiltakene er endret i handlingsplan 2020. Nummerering av tiltakene som utgår henviser til handlingsplan 2019.

TILTAK	ANSVAR	KOMMENTAR	
7	LIVING LAB	Klimasekretariatet	Ikke gjennomført på grunn av manglende finansiering.
9	SAMKJØRING TIL FRITIDS AKTIVITETER - PILOT	Klimasekretariatet	Erstattes av nytt tiltak SAMKJØRING TIL FRITIDS AKTIVITETER - SKIBUSS
13	KISS & RIDE - PILOT SKUI SKOLE	Teknisk	Pilot avsluttet. Erstattet av HJERTESONER OG DROPPSTOPP
14	SELVKJØRENDE BUSS - PILOT	Smartcity Bærum	Gjennomført som pilot sommer 2018.
15	SMARTRIDER - KOMBINERT MOBILITET FOR JOBBREISER	Smartcity Bærum	Gjennomført
27	SMART HOME	Klimasekretariatet	Nedprioritert
28	WATT-KONTROLL	Klimasekretariatet	Inngår i tiltak 27, nedprioritert
29	TILSKUDD TIL FJERNING AV OLJETANKER	Teknisk	Gjennomført
30	MILJØPROGRAM FORNEBU - KOMMUNEDELPLAN	Plan	Gjennomført. Vedlegg til KDP3.
32	FOSSILFRI ANLEGGSPASS OG BREEAM-NOR, BEKKESTUA SKOLE	Eiendom	Gjennomført
33	FOSSILFRI OPPVARMING OG SOLCELLER, LEVRE SKOLE	Eiendom	Gjennomført
34	PASSIVHUS MED SOLCELLER PÅ TAKET, NANSEN PARKEN BARNEHAGE	Eiendom	Gjennomført
36	VIDEREFØRING EPC-PROSJEKTET, ENERGIREHABILITERING	Eiendom	Prosjektet avsluttes. Optimaliseringsrunder gjennomføres i 2020.
42	PRØVE UT BREEAM - IN USE	Eiendom	Inngår i prosesser knyttet til ISO-sertifisering, tiltak 37. Utgår som eget tiltak.
44	FORSKNINGSPROSJEKT I REGI AV NTNU FOR MILJØ I SVØMMEHALLER	Eiendom	Ikke gjennomført pga frafall i støtte til prosjekt hos NTNU.
49	INNFØRE NYTT SYSTEM FOR AVFALLSHÅNDTERING	Eiendom	Gjennomført
50	FJERNE ALL FOSSIL OPPVARMING (OLJE OG GASS), OGSÅ TIL TOPPLAST	Eiendom	Gjennomført
69	SMARTCAR - BILDELING PÅ DØREN	Klimasekretariatet	Nedprioritert på grunn av manglende finansiering.
70	SPARKESYKKEL PILOT	Smartcity Bærum	Gjennomført som pilot sommer/høst 2019.

OVERSIKT OVER FORSLAG TIL NYE TILTAK I HANDLINGSPLAN 2020

TILTAK	INNSATSOMRÅDE	ANSVAR	FINANSIERING	
3	STYRKING AV VINTERDRIFTEN FOR SYKKELVEIER	Mobilitet	Teknisk	HP 2020-2023
14	ETABLERING AV FLERE "GRØNNE BUSSE" FOR TRANSPORT AV BARN TIL FRITIDSAKTIVITETER / ELDRE	Mobilitet	Teknisk	HP 2020-2023
19	GRATIS PARKERING FOR ELBILER	Mobilitet	Teknisk	HP 2020-2023
23	HELELEKTRISK OG KLIMAVENNLIG MOBILITET - PILOTER	Mobilitet		Bærum klimafond
24	VERKTØYKASSE FOR KLIMAKLOKT NÆRINGS LIV	Mobilitet	SmartCity Bærum	Bærum klimafond
25	SYKKELVENNLIG ARBEIDSPASS RÅDHUSET	Mobilitet	Rådhusforvalter	Innenfor budsjett
37	NYE KOMMUNEGÅRDEN	Bygg	Eiendom	Innenfor budsjett
38	LINDELIA BO- OG BEHANDLINGSSENTER	Bygg	Eiendom	Innenfor budsjett
39	ELGEFARET OMSORGSBOLIGER, BYGGEMATERIALER I MASSIVTRE	Bygg	Eiendom	Klimasats 2018
61	LYSSETTING AV TURSTI MED SOLCELLER	Ressursbruk	Teknisk	HP 2020-2023
63	BÆRUMSFOLK	Ressursbruk	Kommunikasjon	AFK Miljøfond
64	TEKSTILAKSJONEN	Ressursbruk	Kommunikasjon	AFK Miljøfond
65	INNOVASJONSCAMP 2020	Ressursbruk	Skole	Innenfor budsjett
69	STOPP ENGANGSPLASTEN I BÆRUM KOMMUNES VIRKSOMHET	Ressursbruk	Klimasekretariatet / kommunikasjon	Innenfor budsjett
75	STRANDRYDDEDAGEN	Forurensning og miljø	Teknisk	HP 2020-2023
76	OPPRYDDING LANGS KYSTEN (STRENDER OG ØYER)	Forurensning og miljø	Teknisk	HP 2020-2023
77	TILSKUDD TIL DYKKERKLUBBER - SØPPELPLUKKING HAVBUNN	Forurensning og miljø	Teknisk	HP 2020-2023
78	OPPRYDDING OG RESTAURERING AV VASSDRAG	Forurensning og miljø	Teknisk	HP 2020-2023
79	OPPRYDDING ØVERLAND 1 OG 2	Forurensning og miljø	Teknisk	HP 2020-2023